

"Marxilainen pyhäkoulu" jatkuu jälleen syyskaudella 2018

Työväenluokan toiminnalle tieteellinen maailmankatsomus antaa pitkän aikavälin suunnan. Se on meille yhtenäisen toiminnan perusta ja auttaa jäsentelemään oikein ajan kysymyksiä. Siksi tutkimme marxilaista maailmankatsomusta ja sen sovellutuksia sunnuntai-iltaisain Helsingissä Hermannin kerholla os. Hämeentie 67, klo 17.00. Kokoonnumme loppuvuoden kuluessa sunnuntaisin seuraavasti: 7.10, 28.10, 18.11 ja 9.12.

Ensimmäisessä 7.10.2018 luentotilaisuudessa jatkamme aiheella: "Eestin historia ja politiikka, Neuvosto-Eestin aika". Aiheesta alustaa Juha Kieksi. Aiheeseen liittyvät aineistot ja tiedot löydät Kommunistien Liiton etusivulta opintokerhoilmoituksesta avautuvan linkin kautta (mm. 22.4.-18 Juhan luento "Eestin työväenluokan historia vuoteen 1920"). Luentoillan yhteydessä esittelemme aiheeseen liittyvää kirjallisuutta.

Syyskauden toisessa opintoillassa 28.10.2018 käsittelemme aihetta "Molotov-Ribbentrop-sopimus", sen synty ja merkitys. Aiheesta alustaa Heikki Männikkö. Tämän aiheen aineistona käytämme Kansan äänenessä numeroissa 4-6/2017 ja 1-4/2018 aiheesta julkaistua artikkelisarjaa. Aineisto löytyy myös KL:n etusivulta opintokerhoilmoituksesta avautuvan linkin kautta. (KL:n osoite: www.kommunistienliitto.com).

Kommunistien Liitto ja DSL

Eestin työväenluokan historia vuoteen 1920

1. Varhainen aika

Suomi ja Baltia olivat 1100-luvun lopulla ainoita alueita Euroopassa, joihin katolisen kirkon valta ei vielä ulottunut. Paavi Aleksanteri III kehottikin Skandinavian hallitsijoita aloittamaan ristiretken Suomen ja Baltian heimoja vastaan. Ristiretkeläisille luvattiin syntien anteeksiantamus.

Näihin aikoihin saksalaiset feodaaliherrat alkoivat edetä kohti pohjoista käännäyttämällä paikallisia väkivaltaisesti kristinuskoon. Eestiläiset taistelivat valloittajia vastaan ja vasta v. 1227 koko Eesti oli saatu alistettua Tanskan ja Ruotsin haltuun. Eestistä tuli pitkäksi aikaa Ruotsin kuningaskunnan kaukainen reuna-alue.

Aseelliset kansannousut jatkuivat kuitenkin edelleen ja näitä kukistettaessa tapettiin kymmeniä tuhansia eestiläisiä.

Maa joutui vähitellen feodaalisille kartanoille eli moisioille. 1300-luvulla kartanoita oli noin 35 ja 1400-luvulla jo 156 kpl. Kansan osaksi tuli aluksia verorasitus, mutta myöhemmin ihmisten olisi osallistuttava myös työhön kartanoilla, yhä enemmän ja enemmän. Lopulta 1300-luvulta alkaen siirryttiin maaorjuuteen, jossa talonpojat sidottiin tiettyyn kartanoon ja työhön ilman palkkaa.

1600-luvulle tultaessa kartanoiden koko oli kaksinkertaistunut ja kartanonherroille annettiin omiin talonpoikiinsa jopa täydellinen tuomiovalta samoin kuin oikeus ruumiillisen rangaistuksen käyttöön.

Vuonna 1700 syttyi suuri Pohjan sota ja 1710 Baltian ritarikunnat alistuivat Venäjän tsaarille. Venäjän tsaari jätti ennalleen kaikki kartanonherrojen oikeudet, mutta pitkä rauhan aika vakiinnutti oloja ja lisäsi taloudellista toimeliaisuutta. Lisäksi Eestin alueen merkitys kasvoi. Ruotsin vallan aikana alue oli lähinnä maataloustuotteiden tuotantoalue. Sen sijaan Venäjän näkökulmasta Eesti oli merkittävä Länsi-Eurooppaan suuntautuneen kanssakäymisen alue.

1700-luvun puolivälissä tuotantovoimien kehitys ja kapitalististen suhteiden syntyminen johtivat siihen, että koko Euroopassa tuli ajankohtaiseksi ns. agraarikysymys. Vuonna 1784 puhkesi talonpoikaikapina vastustamaan lisääntyneitä talonpoikien rasitusta. Yhteenottoja oli säännöllisesti vuosina 1797-1807 ympäri Eestiä.

Vuosina 1816 (Eestinmaa) ja 1819 (Liivinmaa) annetut talonpoikaislait vapauttivat talonpojat maaorjuudesta. Lain mukaan he voivat yhtä vapaasti käyttää työvoimaansa kuin kartanon herra voi käyttää maataan. Vapautus ei kuitenkaan juuri parantanut talonpoikien tilannetta, vaan he joutuivat edelleen työskentelemään kartanonherrojen hyväksi.

Vuonna 1857 puhkesi uusia talonpoikaskapinoita, jotka johtivat väliaikaisiin voittoihin. Nämä kuitenkin kukistettiin lopulta verisesti. Tämän seurauksena syntyi suuri muuttoliike, jossa 25-30 % Eestin talonpojista muutti asumaan muualle, aina Volgalle ja Krimin niemimaalle saakka.

Kansallinen liike

Kansallisen liikkeen herääminen tapahtui 1800-luvun puolivälin jälkeen ja siinä yhteydessä sivistyneistö yhdessä talonpoikien kanssa alkoi vaatia parempia olosuhteita talonpojille, hädän kieltämistä ja maaorjuuden pikaista lakkauttamista. Tavoitteena oli talonpoikien vapauttaminen saksalaisten kartanonherrojen ikeestä. Pian kansallisen liikkeen heräämisen jälkeen liikkeessä alkoi syntyä ristiriitoja mm. suhteessa yhteistyöhön saksalaisten kartanonomistajien kanssa.

Vuosisadan loppuun mennessä kapitalistiset tuotantosuhteet olivat alkaneet kehittyä merkittävästi, mikä johti kapitalistien ja kartanonherrojen säätyvallan välisten ristiriitojen kärjistymiseen. Talonpojille oli myyty maata niin, että Etelä-eestissä noin 80 % ja Pohjois-Eestissä noin 50 % maasta oli talonpoikien omistuksessa. Samalla talonpojat olivat velkaantuneet merkittävästi. Ensimmäisenä veloistaan suoriutuneet talonpojat saivat hankittua lisää maata vuokraamalla tai ostamalla toisia tiloja. Kansan suussa näitä alettiin kutsua harmaiksi paroneiksi.

Kartanoissa siirryttiin myös yhä enemmän palkkatyöhön. Palkatut muonamiehet saivat palkkansa pääosin elintarvikkeina. Maattomat muodostivat 1800-luvun lopulla 60 % maaseudun väestöstä. Samaan aikaan kaupungistuminen lisääntyi. Vuosisadan lopulla kaupungeissa asui yli 30 % väestöstä. Yhteensä proletaarista tai puoliproletaarista väestöä oli 2/3 osaa eestiläisistä.

2. Imperialismin kausi

Manufaktuureista kapitalistiseen tehdasteollisuuteen siirryttiin voimakkaasti 1820-luvulta alkaen. Vuosisadan loppuun mennessä Eestistä kehittyi Tsaarin Venäjän kehittynein teollisuusalue. Eestissä oli mm. Euroopan suurin puuvillan kehruu ja kutomatehdas, metsäteollisuutta ja lasiteollisuutta. Pietarin ja Tallinnan välinen rata valmistui 1870.

Kapitalismi kehittyi imperialistiseen vaiheeseen 1900-luvun alkuun tultaessa ja syntyi yleisvenäläisiä monopolistisia yhtymiä, jotka alistivat valtaansa Eestin tärkeimmät teollisuuden haarat. Merkittävimpien Venäläisten kaupunkien pankkipääomasta 56 % oli ulkomaisessa hallinnassa. Sama koski Eestiä. Kansallisen porvariston omistukset olivat vähäisiä eestiläisissä teollisuuslaitoksissa.

Samaan aikaan maataloudessa elettiin kuitenkin feodalismien jäänteitä. Ennen ensimmäistä maailmansotaa vielä 58 % viljelysmaasta kuului kartanonherroille ja 42 % maata ostaneille noin 51 000 talonpojalle, jotka olivat edelleen raskaasti velkaantuneita kartanonherroille ja pankeille. 23 000 talonpoikaa joutui vuokraamaan maata kartanoilta raskailla ehdoilla. Maattomia oli 70 % talonpoikasväestöstä. Metsävarat olivat liki kaikki kartanoiden hallussa. Maata ostaneiden talonpoikien osuus kaikista talonpojista oli 15 %.

Taulukko 1. Eestin väestö ennen toista maailmasotaa

Luokka	Väestömäärä, hlöä	Osuus väestöstä, %
Kaupunkilaistyöväki	196 000	21
Maalaistyöväki ja talonpojisto	360 000	39
Kaupungin keskikerrostumat	112 000	12

Keskivarakas talonpoijisto	120 000	13
Kaupunkilaisporvaristo	23 000	2
Maalaisporvaristo ja kartanonherrat	117 000	13
Yhteensä	928 000	100

Luokkaristiriitoja kärjisti kansallinen sorto. Kansalaiset olivat niin Tsaarin Venäjän kuin Baltian saksalaisten sarron alla. Paikalliset hallintoelimet muodostivat aatelien itsehallintoelimet ja kaupunginhallitukset. Molemmat olivat baltilais-saksalaisia säätyhallintoja. Heidän käsissään oli myös luterilainen kirkko.

Eestin porvaristo pyrki sovintoon Venäjän porvariston ja baltilais-saksalaisten kanssa eikä halunnut taistella systemaattisesti kansallista sortoa vastaan.

Venäjän vallankumous 1905-1907

Kansan hankala asema heikkeni entisestään vuoden 1901-1903 talouspulan aikana ja edelleen Venäjän ja Japanin välisen sodan sytyttyä.

Lenin perusti Pietarissa Taisteluliiton työväenluokan vapauttamiseksi ja sen innoittamana syntyi 1895 Narvassa työväenkerho. Samoin Tarton yliopistossa syntyi monia marxilaisia ylioppilaskerhoja ja 1899-1902 siellä oli useita opiskelijoiden lakkoja ja mielenosoituksia.

Tallinnan vallankumouksellisen toiminnan uran uurtajia oli 1901-1904 siellä toiminut M.I. Kalinin. Hän toimi Iskra-lehden paikallisena asiamiehenä. Hänen aloitteestaan lehden artikkeleita ryhdyttiin eestintämään. Kalinin johdolla eri kerhot yhdistettiin sosiaalidemokraattiseksi järjestöksi. Vuonna 1904 syntyi Venäjän sosiaalidemokraattisen työväenpuolueen osasto myös Tartoon ja myöhemmin Narvaan, Pärnuun, Valgaan Kuresaareen ja Raplaan.

Pietarin verisunnuntai 9.1.1905 sai vallankumoukselliset voimat liikkeelle myös Eestissä. Syntyi lakkoja, joissa vaadittiin 8 tunnin työpäivää, palkankorotuksia ja sakkojen lakkauttamista. Lakot kukistettiin. Samoin yliopistossa syntyi lakkoja.

Helmikuussa alkoi uusi lakkoaalto, jonka seurauksena työpäivää lyhennettiin 10 tuntiin ja palkoja korotettiin 10-15 %. Lakot levisivät kartanoihin. Kevään aikana järjestettiin liki 100 lakkoa kartanoissa. Myös joukkokokouksia järjestettiin. Tämä tapahtui lähinnä sunnuntaisin metsissä, jolloin poliisi ei pystynyt niitä hajottamaan.

Lokakuussa lakot laajenivat koko maan yleislakoksi ja 13. pvä lakot alkoivat myös Eestissä. Työläiset vaativat täydellisiä poliittisia vapauksia, poliittisten vankien vapauttamista, sotaväen poistamista kaduilta ja työläisten aseistamista järjestyksen ylläpitämiseksi. 16. pvä järjestettiin laaja lakkokulkue Tallinnassa. Kuvernöörin käskystä sotilaat avasivat tulen lakkolaisia vastaan. 90 ihmistä kuoli ja 200 haavoittui. Murhattujen hautajaisiin 20.10. osallistui 40 000 ihmistä.

Lokakuun lakkoaalto mursi joksikin aikaa tsaarin hallituksen aktiivisen vastarinnan.

Samaan aikaan eestin porvaristo yritti voimistaa vaikutustaan kansanjoukkoihin ja kehotti lopettamaan taistelun tsarismia vastaan, joka muka oli antanut jo eestiläisille vapauden. Samalla Eestin porvaristo alkoi järjestäytyä poliittisiin puolueisiin.

Samalla vallankumoukselliset mielialat alkoivat levitä myös maaseudulla. Syksyllä useissa pitäjissä pidettiin joukkokokouksia, joissa vaadittiin kartanoiden maiden takavarikoimista. Syntyi myös levottomuuksia, joissa poltettiin kartanoita ja vilja-aumoja.

Eestin porvaristo yritti suunnata talonpoikain taistelua omien tarkoituksensa mukaisesti. Eestin kansallismielinen edistyspuolue kutsui 27.11 kokoon ns. yleiseestiläisen kansanvaltuutettujen kokouksen, joissa oli edustettuna kaikki kunnat. Myös Eestin sosiaalidemokraatit lähettivät sinne edustajansa. Kävi ilmi, että kokouksen enemmistö oli vallankumouksellisten käsissä ja kokous sen vuoksi hajaantui kahtia.

Tässä ns. aulakokouksessa vaadittiin sota-oikeuksien lakkauttamista, poliittisten vankien vapauttamista, perustavan kokouksen koollekutsumista, kansan aseistamista ja itsehallintokomiteoiden perustamista maaseudulle. Tämä oli uusi sysäys vallankumoukselliselle liikkeelle maaseudulla.

Useisiin kuntiin perustettiin kansanvalta, perustettiin aseistettu kansan miliisi ja talonpoikaiskomiteat. Vallankumoukskomiteoita oli liki 50 kunnassa.

Näihin aikoihin vallankumous huipentui myös muissa Venäjän kaupungeissa. VSDTP:n Tallinnan komitea ei kuitenkaan onnistunut mobilisoimaan siellä toimintaa, sillä koko johtajisto pidätettiin 11.12 vastaisena yönä.

Joulukuun 11. päivänä päätettiin alkaa kapina kartanonherroja vastaan ja työläisten aseistettuja joukkoja lähti talonpoikien mukana maaseudulle. Taisteluryhmät erkanivat kolmeen suuntaan. Tarkoitus oli, että ryhmät kohtaisivat latvialaiset vallankumoukselliset.

Vaikka luokkatietoisimmat kapinalliset puhuivat sen puolesta, että kartanot vain otettaisiin haltuun, vallalle pääsi kuitenkin toimintatapa, jossa kartanoita tuhottiin. Viikon kuluessa poltettiin 120 herraskartanoa ja 40 viinanpolttimoa. Kuitenkin vain yksi ihminen sai surmansa tässä operaatiossa.

Nopeasti paljastuivat kuitenkin työtätekevän maaseutuväestön ja maaseutuporvariston väliset ristiriidat. Maaseutuporvaristo asettui kartanomistajien puolelle ja yhdessä sotaväen kanssa he alkoivat tuhota hajallaan toimineita vallankumouksellisia ryhmittymiä. Kuukauden sisällä rankaisuretkikunnat tappoivat 300 ihmistä ja 600 sai ruumiillisen rangaistuksen. Teloitukset jatkuivat myöhemmin kenttäoikeuksissa.

Eestin porvaristo teki yhteistyötä sekä tsaarin hallituksen että saksalaisten kartanonherrojen kanssa lujittaakseen asemaansa. Porvaristo korosti maan yksityisomistukseen puuttumattomuutta ja antoi näin tukensa saksalaisille kartanonherroille. Porvaristo kehitti tyytymään ”lailliseen vapauteen”.

Tämä vuoden 1905-1907 vallankumous toimi Leninin mukaan lokakuun vallankumouksen kenraaliharjoituksena.

Tsaarin hallituksen painostus työväenluokkaa kohtaan paheni. Aktivisteja tuomittiin kuolemaan ja vangittiin. Kolmanteen valtakunnan duumaan pääsi taantumuksellisen vaalilain johdosta Eestistä 3 kartanoherraa ja 2 porvaria. Äänioikeus oli vain 15 % väestöstä.

Taloudellisen lamakauden varjolla kapitalistit alensivat työläisten palkkoja ja lisäsivät sakkoja. Työläisten taistelu kuitenkin jatkui. Perustettiin ammattiyhdistyksiä, joihin liittyi paljon työläisiä. Myös lakot jatkuivat edelleen, mutta lakkotaistelu oli puolustusluonteista. Myös maastamuutto kiihtyi. 1800-luvun lopulta vuoteen 1914 maasta muutti noin 200 000 henkeä, Volgan alueelle ja Amerikkaan.

Maata omistaneiden talonpoikien vauraus sen sijaan kasvoi. Perustettiin mm. koneosuuskuntia. Maanomistukseen liittyvät ristiriidat pysyivät kuitenkin kärkevinä.

Taloudellisen nousun vuosina teollisuusproletariaatin määrä kasvoi. Samalla kasvoi myös poliittinen aktiivisuus erityisesti vuodesta 1912 alkaen. Järjestettiin useita menestyksellisiä lakkoja olosuhteiden parantamiseksi.

Tietoisuustason nostamiseksi perustettiin 28.6.1912 Kiir-lehti (säde). Sen ansioista puoluejärjestöt lujittuivat ja bolshevikkien vaikutus vahvistui työväenliikkeessä. Vallankumouksellisen nousun keskeytti tällä kertaa kuitenkin ensimmäisen maailmansodan syttyminen.

Eestin samoin kuin Venäjän pikkuporvarilliset piirit puolustivat innokkaasti sotaa. Eestistä mobilisoitiin sodan aikana rintamalle noin 100 000 miestä. Bolshevikit tekivät aktiivista sodanvastaista työtä, jota tsaarin poliisi pyrki tukahduttamaan. Bolshevikkien lehdet suljettiin.

Eestin poliittinen tilanne muuttui sodan myötä. Kartanonherrat suhtautuivat myönteisesti keisarillisen Saksan pyrkimykseen. Venäläiset kielsivät mm. saksan kielen käytön. Kartanonherrat olivat pakotettuja etsimään yhteistyötahoja Latvian ja Eestin porvaristosta.

Venäjän sotatappioiden myös alkoi taloudellinen lama. Maaseutu menetti puolet työkykyisistä miehistä. Elintarvikkeiden hinnat nousivat. Tammikuussa 1915 alkoi työläisten lakkotaistelu. Lakot olivat luonteeltaan poliittisia. Lokakuussa 1916 lakossa oli 187 000 työläistä. Levottomuuksia puhkesi myös maaseudulla ja armeijassa.

Helmikuun vallankumous

Vallankumous syttyi Pietarissa 23. helmikuuta. Porvaristo yritti pelastaa monarkia taktikoinnilla, mutta epäonnistui. Pietariin syntyi kaksoisvalta Pietarin työläisten ja sotilaiden edustajien neuvostolla oli käsissään todellinen valta, mutta valtiolta oli väliaikaisella hallitukselle menshevikkien ja esserien tuella.

Tieto vallankumouksesta saavutti Tallinnan maaliskuun alussa ja Tallinnaan julistettiin yleislakko. 30 000 työläisen kulkue vapautti mm. poliittiset vangit ja lakkautti poliisi ja oikeuslaitoksen toiminnan.

Tallinnaan perustettiin kansan miliisi ja sen johtoon tuli Ivan Rabtsinski. Vallankumouskomiteoista perustettiin ympäri maan ja kaikki valta siirtyi neuvostoille.

Eestin porvareita tämä ei miellyttänyt. Helmikuun vallankumous eteni pidemmälle kuin porvaristo oli toivonut. Se turvasi kansalle laajat demokraattiset vapaudet.

Koska todellinen valta oli neuvostojen käsissä, väliaikainen hallitus joutui ottamaan huomioon neuvostojen tahdon. Monissa neuvostoissa oli olivat enemmistönä menshevikit ja esserät. Nämä neuvosto pyrkivät yhteistyöhön porvariston kanssa. Tämä mahdollisti porvariston soluttautumisen hallintoelimien johtoon.

Saatuun enemmistön paikallisissa johtoelimissä porvaristo ryhtyi luomaan paikallista itsehallintojärjestelmää. Hyväksyttiin määräys Eestimaan kuvernementin hallinnollisesta johtamisesta ja paikallisen itsehallinnon väliaikaisesta järjestämisestä. Järjestetyt vaalit olivat epädemokraattiset. Kunnissa äänioikeus oli niillä, jotka olivat asuneet alueella vähintään vuoden. Monet palkkatyöläiset jäivät äänioikeuden ulkopuolelle.

Eestin porvaristo ei halunnut itsenäisyyttä Venäjästä, vaan vakuutti uskollisuutta väliaikaiselle hallitukselle. Porvaristo uskoi saavansa korvaamatonta apua Venäjän porvaristolta taistelussa Eestin työväenluokkaa vastaan.

3. Lokakuun vallankumous ja kansalaissota

Helmikuun vallankumouksen jälkeen Eettiin perustettiin useita poliittisia puolueita. Myös menshevikit ja esserät perustivat omat puolueensa. Sosiaalidemokraattisista nimistään huomatta näiden puolueiden ohjelma ei tähdännyt vallankumoukseen, vaan oli luonteeltaan pikkuporvarillinen.

Bolshevikit jatkoivat työtä porvaristoa ja porvarillisia puolueita vastaan. Menshevikkien ja esserien mentyä huhtikuun kokoomushallitukseen heidän kannatuksensa alkoi kansan keskuudessa nopeasti laskea

hallituksen taantumuksellisen toiminnan johdosta. Bolshhevikit alkoivat vahvistaa asemiaan neuvostoissa sekä tekemään lehtityötä entistä voimakkaammin.

Kuvermentin komissaari I. Poska ilmoitti maapäivävaalien järjestämisestä 23.5. Vaalivalmisteluihin ei juuri jäänyt aikaa eivätkä työläiset ehtineet asettaa ehdokkaita kuin vain 47 kunnassa. Näissä kunnissa maattomat saivat enemmistön, mutta yleisesti maapäivien paikat jakaantuivat porvaristolle. Jos valmistautumisaikaa olisi annettu enemmän, vaalien tulos olisi ollut toisenlainen. Äänestysaktiivisuus jäi alle 30 %:iin. Maapäivät vakuutti uskollisuuttaan Venäjän väliaikaiselle hallitukselle.

Sodanvastaiset mielenosoitukset jatkuivat ja voimistuivat mikä kärjisti tilannetta niin Venäjällä kuin Eestissäkin. Bolshhevikien lehdet lakkautettiin. Valta siirtyi väliaikaiselle hallitukselle ja kävi ilmi, että vallankumous voisi voittaa vain aseellisen taistelun myötä

Bolshhevikit ryhtyivät valmistelemaan kapinaa niin Pietarissa kuin Eestinkin kaupungeissa. Heinäkuun lopun Tallinnan neuvoston vaaleissa bolshhevikit saivat eniten ääniä mutta eivät kuitenkaan ehdotonta enemmistöä. Vuoden 1917 kesän kaupunginvaltuustojen vaaleissa bolshhevikit voittivat myös. Tallinnan ja Narvan kaupunginhallitukset siirtyivät bolshhevikien käsiin. Tallinnan kaupunginhallituksen puheenjohtaja Voldemar Võölman määräsi heti eestin kielen virkakieleksi ja Tallinnan alkeiskoulun opetuskieleksi eestin. Tämä lisäsi entisestään bolshhevikien kannatusta.

Syyskuun alussa Tallinnan neuvosto hyväksyi julkilausuman, jossa vaadittiin kaiken vallan keskittämistä neuvostojen käsiin. Lokakuussa kaikkien tärkeimmät neuvostot olivat muuttuneet aseellista kapinaa valmisteleviksi keskuksiksi.

Samoihin aikoihin syyskuun 29. pvä saksalaisia sotajoukkoja nousi maihin Länsi-Eestin saarille ja valloitti Saaremaan, Muhunmaan ja Hiidenmaan.

Lokakuun 10 päivänä VSDTP hyväksyi Leninin aloitteesta kapinaa koskeneen historiallisen päätöslauselman. Eestin vallankumouksellisilla oli tässä merkittävä rooli, sillä heidän piti estää vastavallankumouksellisten joukkojen pääsy Pietariin.

Vallankumous alkoi Pietarissa 24.11 ja seuraavan päivänä Eestissä. Lokakuun 26. päivänä väliaikaisen hallituksen kuvermentin komissaari I. Poska erotettiin ja kuvernöörin viraston johtoon tuli V. Kingissepp.

Marraskuun 12. pvänä Eestin neuvostojen toimeenpaneva komitea päätti hajottaa Eestinmaan kuvermentin maaneuvoston ja määräsi Eestin perustavan kokouksen uudet vaalit.

Joukkojärjestöjä ryhdyttiin entisestään lujittamaan, pankit, kirjapainot ja rautatiet kansallistettiin. Kartanoiden maiden suhteen päätettiin olla jakamatta niitä yksityisomistukseen. Sen sijaan päätettiin perustaa yhteistalouksia eli kommuuneja. Tätä eivät maattomat talonpojat täysin ymmärtäneet ja se antoikin mahdollisuuden porvaristolle levittää bolshhevismmin vastaista propagandaa. Kaikissa virastoissa otettiin käyttöön eestin kieli, koulumaksut lopetettiin.

Lenin kehotti Eestin bolshevikkeja harkitsemaan itsenäisen Eestin neuvostotasavallan luomista. Eestiläiset eivät käsittäneet Leninin kaukonäköisyyttä, vaan pitivät itsenäisyysjulistusta epätarkoituksenmukaisena.

Saksalainen miehitys

Eestin porvaristo ei luopunut taistelusta neuvostojen valtaa vastaan. He ryhtyivät perustamaan valkokaartin joukkoja, joissa ytimenä olivat eestiläiset nationalistiset upseerit. Samaan aikaan porvaristo lähetti edustajiaan Suomen ja Ruotsin kautta pyytämään apua.

Brest-Litovskin rauhanneuvotteluissa v 1917 lopulla neuvostovaltuuskuntaa johtanut L. Trotski oli kieltäytynyt Leninin ohjeiden vastaisesti allekirjoittamasta saksalaisten laatimaa rauhansopimusluonnosta. Tätä tekosyynä käyttäen saksalaiset aloittivat helmikuun 18. päivä hyökkäyksen Eestiin.

Ennen saksalaisten saapumista Tallinnaan 24.2. porvaristo julisti Eestin itsenäisyysmanifestin ja nimitti Eestin väliaikaisen hallituksen johtajanaan K. Päts. Maahan tunkeutuneet saksalaiset eivät kuitenkaan tunnustaneet Eestiä itsenäiseksi valtioksi. Tästä huolimatta porvaristo lupasi auttaa miehittäjiä ”rauhan ja järjestyksen” aikaansaamisessa. Seuranneessa terrorissa surmattiin satoja vallankumouksellisia. Saksalaisten kartanonomistajien oikeudet palautettiin ja hallinto palautettiin samaksi, kuin se oli ollut tsaarin Venäjällä.

Saksalaiset miehittäjät ryhtyivät ryöstämään maan taloutta. Karjaa otettiin väkivallalla Saksaan kuljetettavaksi, samoin teollisuuslaitosten laitteita vietiin Saksaan. Teollisuustyöläisten lkm laski 51 000 henkilöstä 10 000 henkilöön. Saksan kielestä tuli virkakieli samoin kuin koulujen opetuskieli.

Työväenluokka jatkoi taisteluaan miehittäjiä vastaan neuvostojen puolesta. Järjestöjä vahvistettiin ja ryhdyttiin julkaisemaan maanalaista lehteä.

Vuoden 1918 syksyllä Saksa ajautui sotilaalliseen katastrofiin ja miehitysvalta hajosi. Eestin porvaristo käytti tilaisuutta hyväkseen ja pystytti uudelleen Eestin väliaikaisen hallituksen. Eestin työväenluokka järjesti lakkoja ja vaati neuvostovallan palauttamista.

Marraskuun 20. pvä maapäivien kokoontuessa Tallinnan neuvosto järjesti protestilakon. Valkokaartilaiden Kaitseliitit hyökkäsi mielenosoittajia vastaan. Kansalaissota alkoi. Punakaartilaiset pystyivät vapauttamaan Pihkovan ja Narvan. Vapautetussa Narvassa julistettiin 29.11. syntyneeksi Eestin neuvostotasavalta (Eestin työkansan kommuuni). Joulukuun 7. pvä Neuvosto-Venäjän hallitus hyväksyi asetuksen Eestin neuvostotasavallan itsenäisyyden tunnustamisesta.

Kansa ei tukenut Eestin porvarillista hallitusta ja sen asema horjui. Vapaaehtoinen liikekannallepano epäonnistui 16.11. Kuun lopulla julistettu pakollinen liikekannallepano keräsi vain puolet kutsutuista, vaikka laiminlyönnistä oli seurauksena kuolemanrangaistus. Asetetuista sotilaistakin karkasi lopulta suurin osa.

Punakaartilaiset etenivät nopeasti ja saivat vapautettua lähes koko Eestin. K. Pätsin hallitus pyysi Britanniaa miehittämään Eestin, mutta Britannia ei uskaltanut lähettää alueelle maajoukkojaan peläten niiden bolshevisoitumista.

Eestin työkansan kommuunin alueella kansallistettiin tuotantolaitokset, palkkoja korotettiin, julistettiin 8 tunnin työpäivä. Maatalouden saralla kartanoiden maita ei edelleenkään jaettu, vaan niistä muodostettiin kommuuneja. Tämä aiheutti edelleen tyytymättömyyttä maattomassa väestössä. Se heikensi työväenluokan ja talonpoikain liittoa.

Vuoden 1919 alussa tilanne muuttui. Porvarilliset voimat pystyivät mobilisoimaan joukkoja talonpoikain ja kartanonherrain joukoista. Lisäksi Eestiin saapui palkkasotilaita Suomesta, Ruotsista ja Tanskasta. Englannin laivasto tuki valkokaartilaisia mereltä käsin. Rajuista taisteluista huolimatta punakaartien oli peräänyttävä.

Valkoisen terrorin kausi alkoi Eestissä. Tammi-helmikuussa tapettiin noin 2000 punaista. Tämä herätti vastustusta maltillisissa porvareissakin, sillä neuvostovallan aikaan minkäänlaista terroria ei ollut esiintynyt. Valkoisessa terrorisissa kunnostautuivat erityisesti suomalaiset palkkasotilaat. Jopa K. Päts joutui lähettämään Suomeen sähkeen, jonka mukaan ”Suomalaiset joukot ovat alkaneet käyttäytyä kuin voitettussa maassa, sattuu jopa ryöstöjä, kansa vaikeroi niiden raakuuden ja väkivaltaisuuden vuoksi”.

Sotatoimet jatkuivat Neuvosto-Venäjää vastaan vaikka työväenluokka yrittikin sitä kaikin tavoin estää. Elokuun lopussa Tallinnassa pidettiin Eestinmaan ammattiliittojen 1. edustajakokous, joka vaati sodan

pikaista lopettamista ja rauhan solmimista Neuvosto-Venäjän kanssa. Kokous hajotettiin, 25 johtohenkilöä ammuttiin ja 102 osallistujaa kuljetettiin rintamalle ja pakotettiin siirtymään Neuvosto-Venäjälle.

Terrorista huolimatta työväenluokka jatkoi taistelua sotaa vastaan. Porvarillinen hallitus alkoi epäillä, että sodan jatkuminen uhkaa porvarillisen tasavallan olemassaoloa. Niinpä Estin porvarillinen hallitus aloitti rauhanneuvottelut (Ranskan ja USA:n vastustuksesta huolimatta) ja 2.2.1920 allekirjoitettiin Tarton rauhansopimus.

Neuvosto-Venäjä oli ensimmäinen maa, joka tunnusti Estin tasavallan.

Stalinin kuvia vaikka muille jakaa

Teksti ja kuvat: Leena Hietanen

Kokoolmat häkellyttävät

"Stalinin auringon alla 1945-1956" -näyttelyyn on kerätty runsas kokoelma aikakautensa julkisista, valokuvia ja esineistöä. Taidokkaat käsitteet, seinämaalit, maalaukset ja lasiesineet ovat täynnä Leninin ja Stalinin päiviä. Virossa oli korkeatasoinen lauseellisuus ja virolaisten läskähtäjien käsiin uskottiin Stalinin luottamukseen. Heidän vieroittamisen mestareita ei löytynyt koko Neuvostoliitosta!

Julkiset ovat kuin parasta sosialistista realismia. Viron taidemuusossa Kummista käyneet kenties muistavat, miten taidemuuson sosialistisen realismin osuus oli varsin vaikuttava suurine taaluineen pelto- ja tehdastyöläisillä. Nyt tuo tautilt ovat poissa. Ne kiertävät maailmaa. Virossa lienevät maailman parhaat sosialistisen realismin taideteokset. Moskovan Tretjakovien gallerian kokoelmatkin kalpeavat virolaisten töiden rinnalla.

(Väliaikainen versio mukaan virolaisten taiteilijat maalaisivat tauluja konepistooli ohimolla, kun sa- man aikakauden venäläinen "taiteilija" räiskäsi heitä. Tämä tarina ei löydy vahvistusta tässä näyttelyssä.)

Alymyystä vierastettiin

Näyttelyn helmiin kuuluu Stalinin kuvalla varustettu käsin kudottu matto. Se on laaja Viron sosialistiselle tasavallalle Tadžikistanin veljeskunnalta.

Neuvostoaikasta arkaa kuvaa kirja työn sankareista. Arvokkaan tittein on saanut löytäjiä, pakkaaja ja tapakan rinnalla. Tuo aika ei arvostanut intellektuelleja. Tärkeimpiä oli olla alto proletariaatti.

Näyttelyyn on tietienin muistettu myös Siperiaan karkotettuja. Virosta lähetettiin vuonna 1949 Siperiaan 7488 perhettä eli yhteensä 20 535 henkilöä. Syytä oli useimmiten porvarillinen nationalismi, kansanvihollisuus. Joukossa oli ku-

Viron historia on vaikea. Aikalaisdokumentit kertovat ahvan eritarinaa kuin tämän päivän viralliset totuudet. Tallinnan kaupunginmuseossa on parhailaan näyttely "pahasta" Stalinista. Seiniällä on niin paljon Stalinin ja Viron neuvostokansan erinomaisuutta ylistäviä kuvia, että pahuus jää sivuseikkaksi. Dokumentaatio vetää hikiäiseksi. Ensimmäinen ajatus näyttelystä on, että virolaiset olivat kaikkein uskollisimpia ja viipittömmimpiä kommunisteja koko Neuvostoliitossa.

Julisteen teksti: "Työläinen, olet oman tehtaasi isäntä"

lakteja eli itsenäisiä talonpoikia ja metsäviljelijä eli neuvostovastaisia terroristeja. Karkotusten toteuttajat, virolaiset ministrit Aleksander Reser ja Boris Kumm ylenneet operoijan jälkeen kenraaleiksi. Valtaosa näistä karkotetuista paa- laut takaisin Viron Stalinin kuoltua.

Karkotuksista suomalaistauringon

Stalinin auringon alla näytte-

Stalin kudottuna mattoon

ta, kun kommunistien järjestelmä romahdetaan. Näitä porvarillaisia nationalisteja on paljon. Vastaan tulee myös Karjalaan sosialismia rakentamaan lähteneitä suomalaisia ummikkoja, jotka ovat ymmärtämättömyytään allekirjoittaneet tunnustuksen, että he ovat Valpon lähettämiä valkojia!

On selvää, että osa leirille lähetyksistä on laitettu junaan hätköiden. Toisin Neuvostoliitto

Virolaisten kokemukset

Olen tavannut Vörkutaassa 25 vuotta vietäneen virolaisten miehen, August Kõren haastattelussani häntä Turun Sanomien.

Kõre asettui asumaan Vörkutaan venäläiseen näytelmän kanssa. Hänen virolaiset sukulaisensa kävivät katsomassa häntä hänen arjestaan, sillä he halusivat nähdä arktisen tundraan.

Kõre oli kostava kuvaaja ja hänellä on paljon kuvia alkuaikakaudista, komeista ja neneseistä. Nyt jo kuollut Kõre kertoi ensimmäisten vuosien haikavokissa olleen kovaa, työn ollen rankkaa, sairauksien ja nälän vaivanneen. Hän kertoi tarinasta paitsi neuvostokansaa

laisia, myös koko joukon eurooppalaisia sotavankia. Stalinin henkissäänkin oli ollut kavossiehettä Vörkutaassa.

Kõren tarinassa minua hämmentänyt se, kun hän kertoi virolaisten vankien ryhtyneen rakentamaan kirkkoa Vörkutaan. Ky- syy, että luterilaisko? Luterilapa tietenkin. Virolaiset ovat protestantteja. Pidän ihmeellisenä sitä, että aineistien, totalitaristien Neuvostoliitto sallii kirkotteijien rakentaa kirkon. Kõre taas paheksui sitä, että paikalliset vetivät kaukopattujen heidän hautausmaansa läpi. Niin vähän neuvostoliitto kunnioitti kuolleita.

Leena Hietanen

Viro vääristelee historiaa

SFT:n ja Kansan äänen järjestöjen ryhmä vierailusta Tallinnan kaupunginmuseossa Stalin-näyttelyssä.

Venäjä syytti Viroa maalisikuussa jälleen kerran historian vääriste- lyksi, kun paljastui, että Viron puolustusministeriö oli muut- tanut Tallinnan sotilashautaus- maalla sijaitsevan pronssiotti- laan nimikyltin tekstin.

Fasismista vapautujan muisto- merkki oli muutettunut "Viron mie- hitäjien muistomerkiksi". Pronsi- stilausta pystytettiin vuonna 1947 muistuttamaan puna-armeijan roolista vuonna 1944 Viron va- pauttamisessa natsivallasta. Duu-

oli tuona aikana sota- käyvä maa ja Suomi yksi sen vihollisista.

Kauhujen määriä

Aino Kuusinen antaa kirjassaan kiinnostavia arvioita. Hänen käsityksensä on, että Stalinin vainoissa kuoli satoja- tuhansia ihmisiä ilman oikeudenkäyntiä mie- livaltaisissa teloituksis- sa. Sadattuhannet uhrit ovat ahvan eri asia, kuin tänä päivänä tar- joitult miljoonat kuol- leet. Kuusinen osoit- taa Stalinin mielipuo- lisuutta ottamalla esi- mekin vuosien 1937-38 puhdistuksista. Kes- kuskomitean 139 jä- senestä teloitettiin 98 henkilöä eli 70 prosenttia ja 18. puoluekongressin 1966 val- tuutusta ammuttiin 1008 eli lähes puolet. Ohvan siinä kieltä- mä- tärjia lukuja.

Näyttely Stalinin auringon alla jatkuu syksyyn saakka Tallinnan kaupunginmu- seossa. Vene-katto 17. Auki- ke-ma 10.30-17.30. Tiistai- sin kiinni.

Julisteen teksti: "Eläköön Viron SNT:n 11. vuotispäivä"

Katkeran naisen muistemat

Hänellä ei ollut mitään syytä olla kiitti Stalinille eikä entisel- le aviomiehelleen eikä heidän us- komalle jyrjostomalle. Tämän päi- vin kauhutarinoiden rinnalla Ai- no Kuusinen säiraanhortajavuo- det vankileirillä shokeeravaa lä- hinnä kohtuullisen nehellänä ku- vauksina vankileirin alkueelises- ta elämästä. Teksti on täynnä mu- kamask kritiikkä Stalinin järjete- mälle. Tämän päivän valossa vain näyttää siltä, että voittoasa leiriläis- tön seillä avian aiheesta. Ito oosa on oikeita rikollisia. Vankileirille on löytänyt tiensä latvialaiset SS-sot- ta- ilme, että he ovat saaneet pitäneet henkensä. Linnessä nat- sit olti teloitettu. Neuvostoliittoa vastaan taistelluta "fasisovin mie- hä tuotiin leirille tuhansia. Jotkut oltivat ovat leirillä, koska he eivät olleet tehneet itsemurhaa joutul- tuaan saksalaisten pidättämiksi. Vankileirillä on vastavallankumo- uksellisia, jotka hekumovat ajas-

man ulkoasiainvaliokunnan varapuheenjohtaja Leonid Slutski to- tui, että työssä on Viron talotta törkeä vandalismi ja loukkaus sekä Venäjää että fasismia vastaan tal- sotteletta virolaisia kohtaan. Muutok- seen hautausmaan portilla olevassa nimikyltissä kiinnitettiin huomiota, kun lintuset uutisoiuotit kiinnot- tuivat asiasta ja alkoivat tiedustella sen perään. Tällä hetkellä on nimi- kyltti toistaiseksi poistettu hautaus- maan portilla.

KÄ/toim.

Tämä kuva on kansan äänen Nro 2b/11 sivu 12. Sivun juttu kertoo SFT:n ryhmän vierailusta Tallinnan kaupunginmuseossa Stalin-näyttelyssä. Lähinnä ryhmämme mielipiteeksi muodostui näkemys, että sodanjälkeiset vuodet eestissä olivat rakennustyön aikaa ja eestiläiset kokivat silloisen ajan hyvin positiivisena. Eestiläiset itse loivat sen kulttuurin, jossa tuotiin esiin Neuvosto-eestin saavutuksia.

Tämä kuva on sijoitettu Sagatin kartanoon ja se edustaa hyvinkin sosialistista realismia. Sagatin kartanon omistaa tänään Eestin metsähallitus. Kaikki virallista nyky-eestiä ihannoivat eivät selkeästikään pidä tästä kuvasta, jonka ilmeisesti Rakveren metsähallitus tilasi. Siinä tauolla olevia metsätyömiehiä heidän mielestään kuvataan liian iloisina ja mahtipontisina työmiehinä, jotka kokevat olevansa yhteiskunnan isäntiä.